

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลเมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2

บทที่ 7	การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1	ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3	กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4	ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
	เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-11
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	3-5
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง	2-4
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	2-9
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	2-11
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-12
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	3-7
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	4-4
6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง	6-6

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับ กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรใน ชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง

กันยายน 2567

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

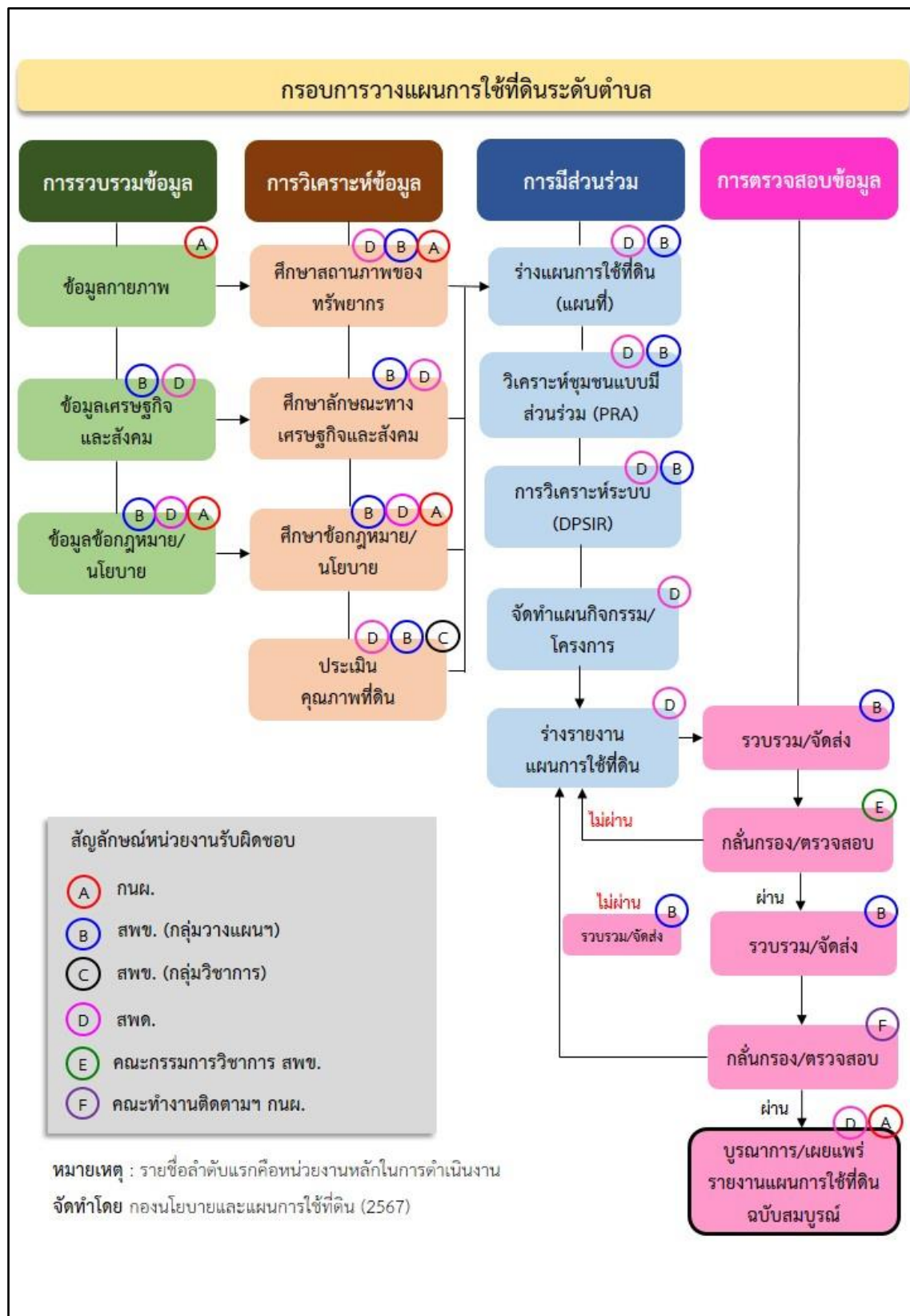
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“คุณภาพชีวิตดี มีคุณธรรม นำสู่ความเป็นเลิศ” (องค์การบริหารส่วนตำบลสบปราบ, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอสบปราบ มีพื้นที่ประมาณ 144.67 ตารางกิโลเมตร หรือ 90,419 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแม่ถอด ตำบลแม่ปะ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ตำบลป่าสัก อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลนายาง อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 15 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหลาย	หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งพัฒนา
หมู่ที่ 2 บ้านสบปราบ	หมู่ที่ 10 บ้านใหม่วัฒนา
หมู่ที่ 3 บ้านวังพร้าว	หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งเจริญ
หมู่ที่ 4 บ้านแพะ	หมู่ที่ 12 บ้านทุ่งรวงทอง
หมู่ที่ 5 บ้านทุ่ง	หมู่ที่ 13 บ้านหลายเหนือพัฒนา
หมู่ที่ 6 บ้านวัฒนา	หมู่ที่ 14 บ้านสบปราบใต้
หมู่ที่ 7 บ้านสบเรียง	หมู่ที่ 15 บ้านฮ้องปู่สามัคคี
หมู่ที่ 8 บ้านหลายฮ้องปู่	

(เทศบาลตำบลสบปราบ, 2567)

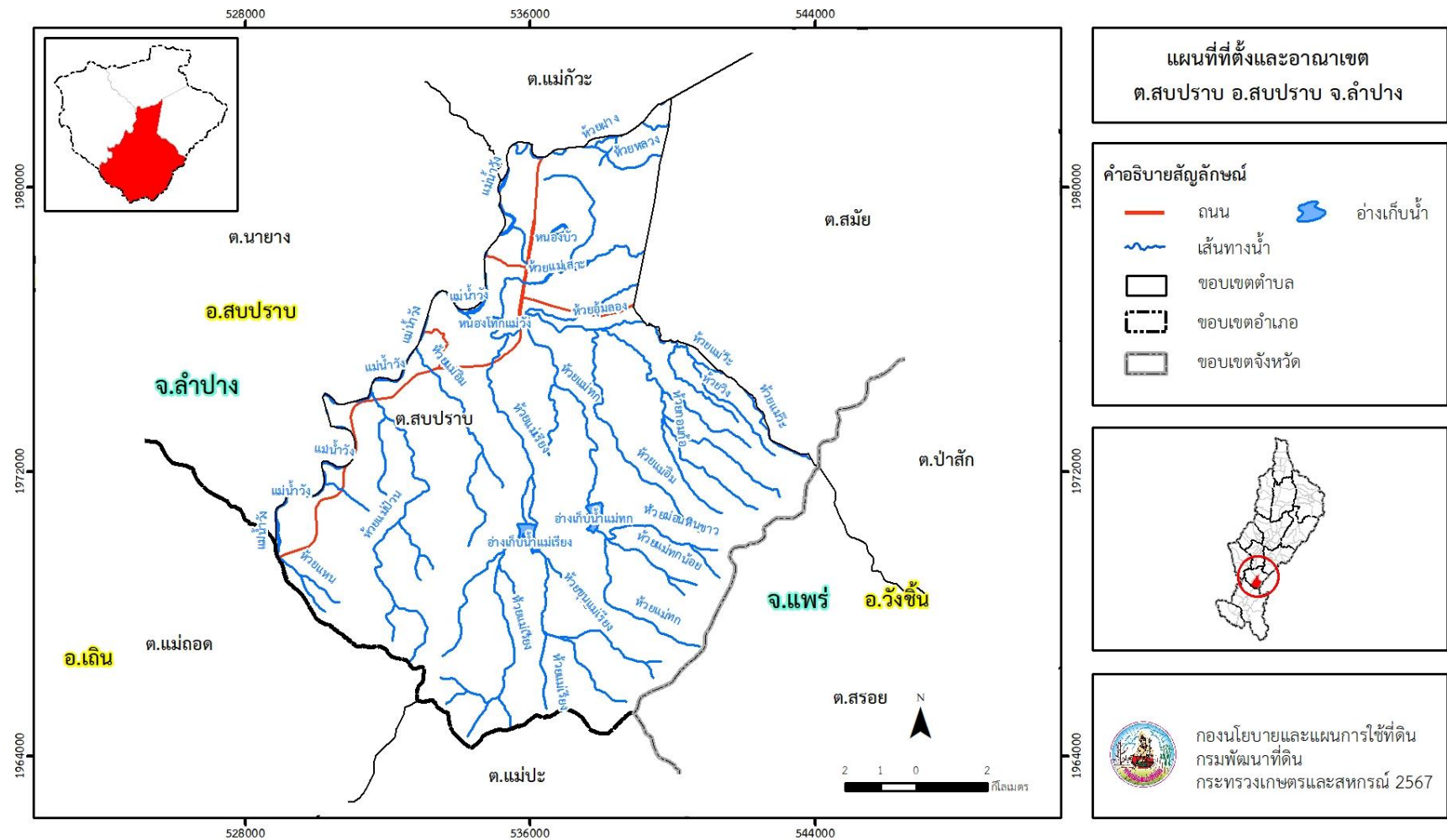
2.3 สภาพภูมิประเทศ

ตำบลสบปราบ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขา ทิศตะวันตกติดแม่น้ำวัง และมีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยกอมก่อ ห้วยขุนแม่เรียง ห้วยฝาง ห้วยม่อนหินขาว ห้วยแม่กาดน้ำ ห้วยแม่ทก ห้วยแม่ทกน้อย

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 15.7 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,133.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 116 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 220.2 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลำปาง ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง¹

เดือน	อุณหภูมิ (ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	15.7	31.9	22.7	71.0	16.6	1.9	87.7	16.2

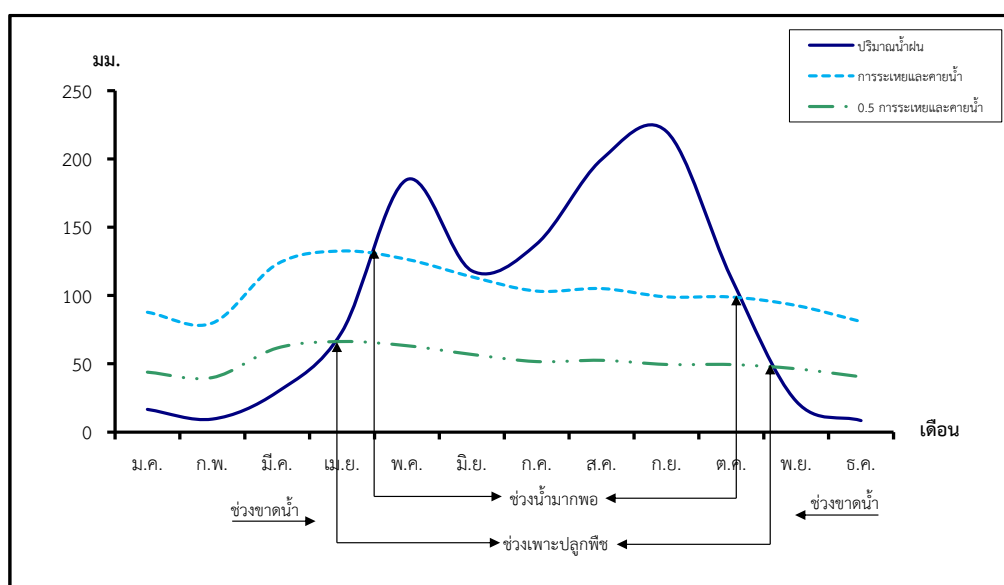
แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

ก.พ.	17.3	34.7	25.2	63.0	9.5	1.8	79.8	9.4
มี.ค.	20.7	37.3	28.4	58.0	29.3	3.8	123.1	27.9
เม.ย.	23.9	38.4	30.3	60.0	73.5	7.2	132.6	64.9
พ.ค.	24.5	35.9	29.2	72.0	184.9	15.1	126.5	130.2
มิ.ย.	24.6	34.6	28.6	75.0	118.1	15.4	113.7	95.8
ก.ค.	24.4	33.7	28.1	78.0	137.7	17.6	103.2	107.4
ส.ค.	24.1	33.1	27.6	81.0	199.6	19.1	105.1	135.9
ก.ย.	23.3	33.2	27.3	83.0	220.2	18.3	99.0	142.6
ต.ค.	22.6	32.8	26.6	82.0	112.8	11.3	98.9	92.4
พ.ย.	19.8	32.3	25.0	79.0	22.6	3.4	92.7	21.8
ธ.ค.	16.5	30.9	22.6	76.0	8.4	1.4	80.9	8.3
เฉลี่ย	21.5	34.1	26.8	73.2	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,133.2	116.3	1,243.2	852.8

หมายเหตุ : ^{1/} เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

^{2/} จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,820 ไร่ หรือร้อยละ 3.13 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 24,631 ไร่ หรือร้อยละ 27.23 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 14,740 ไร่ หรือร้อยละ 16.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาร้าง
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 884 ไร่ หรือร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง ไร่ร้าง
ข้าวโพด
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 8,420 ไร่ หรือร้อยละ 9.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ จามจุรี สัก
ยูคาลิปตัส
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 483 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย ไม้ผลผสม มะม่วง
- 5) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 104 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่
ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก พืชไร่เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า
- 2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 57,937 ไร่ หรือร้อยละ 64.07 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม้ผลัดใบ
สมบูรณ์ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู
- 2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,249 ไร่ หรือร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย
ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา
- 2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 3,782 ไร่ หรือร้อยละ 4.18 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับ
ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พืชไร่ธรรมชาติ บ่อดิน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,820	3.13
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	349	0.39
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,634	1.81
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	194	0.21
U405	ถนน	354	0.39
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	132	0.15

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	8	0.01
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	57	0.06
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	14	0.02
U603	สุสาน ป่าช้า	64	0.07
U605	สถานีบริการน้ำมัน	14	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	24,631	27.23
A100	นาไร่	32	0.04
A101	นาข้าว	14,708	16.27
A200	ไร่ไร่	27	0.03
A202	ข้าวโพด	20	0.02
A203	อ้อย	3	-
A204	มันสำปะหลัง	821	0.91
A210	ถั่วลิสง	13	0.01
A301	ไม้ยืนต้นผสม	67	0.07
A302	ยางพารา	33	0.04
A302/A413	ยางพารา/ลำไย	8	0.01
A304	ยูคาลิปตัส	890	0.98
A304/A318	ยูคาลิปตัส/จามจุรี	3	-

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A305	สัก	2,558	2.83
A305/A318	สัก/จามจุรี	50	0.06
A305/A407	สัก/มะม่วง	21	0.02
A305/A412	สัก/มะขาม	24	0.03
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	100	0.11
A318	จามจุรี	4,660	5.15

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

A318/A413	จามจุรี/ลำไย	6	0.01
A401	ไม้ผลผสม	81	0.09
A407	มะม่วง	65	0.07
A408	มะม่วงหิมพานต์	5	0.01
A411	กล้วย	6	0.01
A412	มะขาม	40	0.04
A412/A415	มะขาม/มะละกอ	3	-
A413	ลำไย	263	0.29
A427	ส้มโอ	20	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	38	0.04
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	2	-
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	64	0.07

F	พื้นที่ป่าไม้	57,937	64.07
----------	----------------------	---------------	--------------

F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	33,458	37.00
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,246	1.38
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	23,233	25.69

M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	3,782	4.18
----------	-------------------------	--------------	-------------

M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	560	0.62
------	------------------	-----	------

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	3,123	3.45
M201	พื้นที่ลุ่ม	5	0.01
M304	บ่อดิน	83	0.09
M405	พื้นที่ถม	3	-
M701	ที่ทิ้งขยะ	8	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,249	1.39

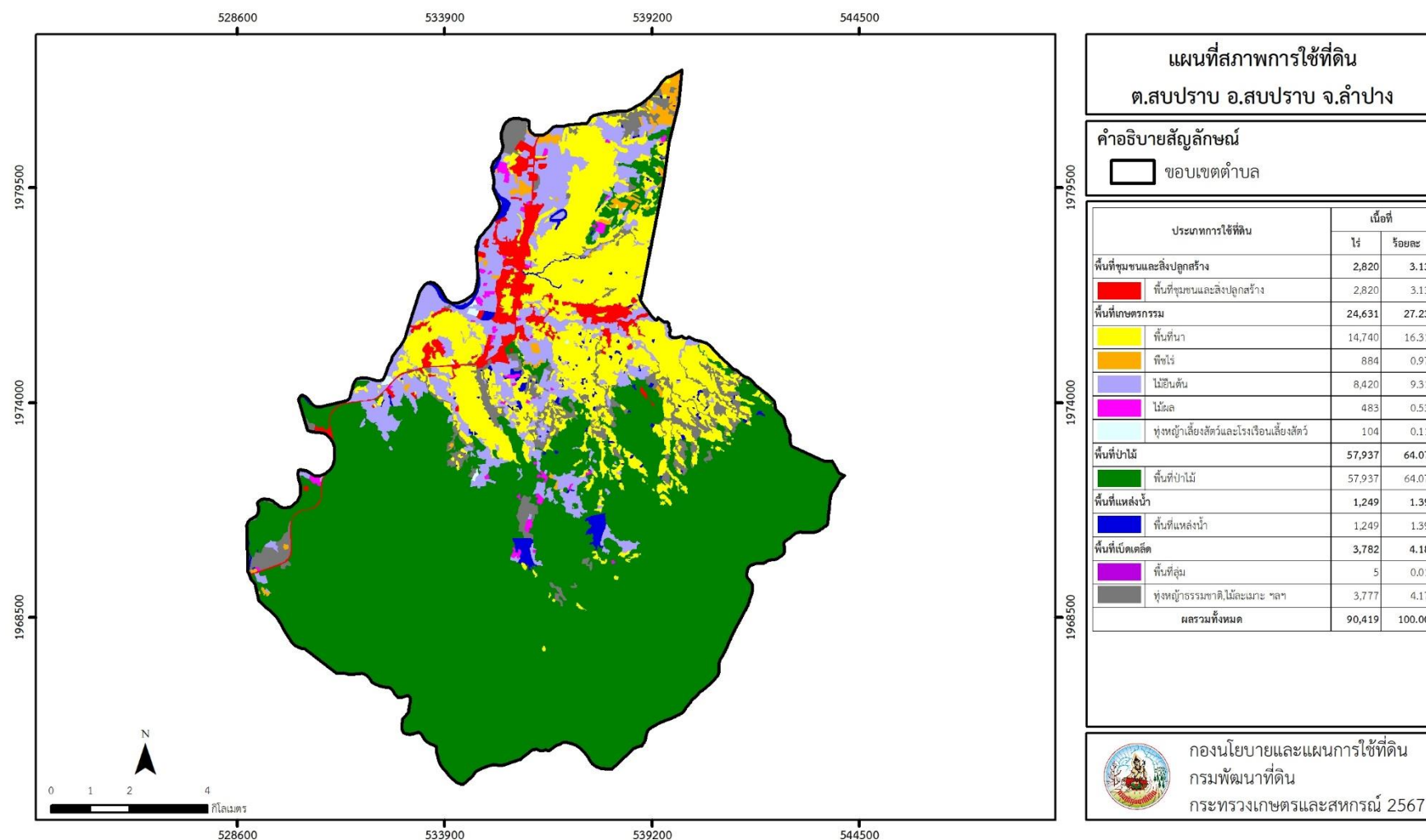
แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	425	0.47
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	99	0.11
W201	อ่างเก็บน้ำ	367	0.41
W202	บ่อน้ำในไร่นา	358	0.40
ผลรวมทั้งหมด		90,419	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

รูปที่ 2-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลสบปราบ มีประชากรรวม 9,907 คน แยกเป็นชาย 4,800 คน เป็นหญิง 5,107 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 68 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,607 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,100 ครัวเรือน หรือร้อยละ 58.22 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,507 ครัวเรือน หรือร้อยละ 41.78 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลสบปราบ	3,607	4,800	5,107	9,907
หมู่ที่ 0 สบปราบ	3	22	5	27
หมู่ที่ 1 หล่าย	265	312	338	650
หมู่ที่ 2 สบปราบ	416	334	387	721
หมู่ที่ 3 วังพร้าว	372	442	490	932
หมู่ที่ 4 แพะ	197	291	303	594
หมู่ที่ 5 พุง	227	390	406	796
หมู่ที่ 6 วัฒนา	156	228	217	445
หมู่ที่ 7 สบเรียง	227	356	367	723
หมู่ที่ 8 หล่ายฮ่องปี่	236	339	388	727
หมู่ที่ 9 พุงพัฒนา	246	472	455	927
หมู่ที่ 10 ใหม่วัฒนา	107	129	134	263
หมู่ที่ 11 พุงเจริญ	143	275	272	547
หมู่ที่ 12 พุงรวงทอง	171	287	301	588
หมู่ที่ 13 หล่ายเหนือพัฒนา	357	463	485	948
หมู่ที่ 14 สบปราบใต้	302	301	389	690
หมู่ที่ 15 ฮ่องปี่สามัคคี	182	159	170	329

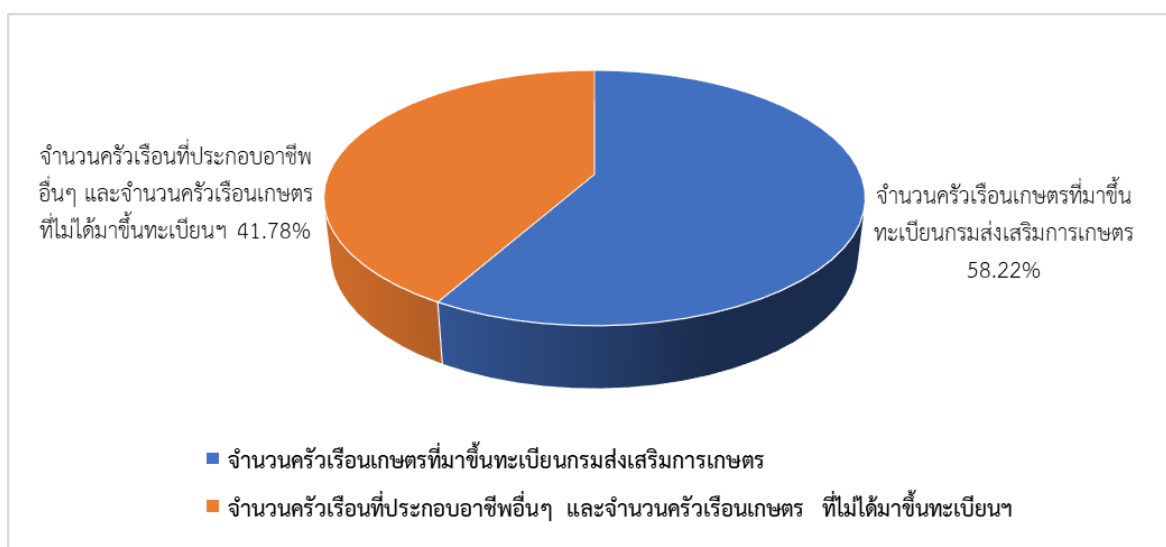
ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,607	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	2,100	58.22
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนฯ	1,507	41.78

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 90,419 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,607 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 25.07 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 24,631 ไร่ หรือร้อยละ 27.23 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 11.73 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

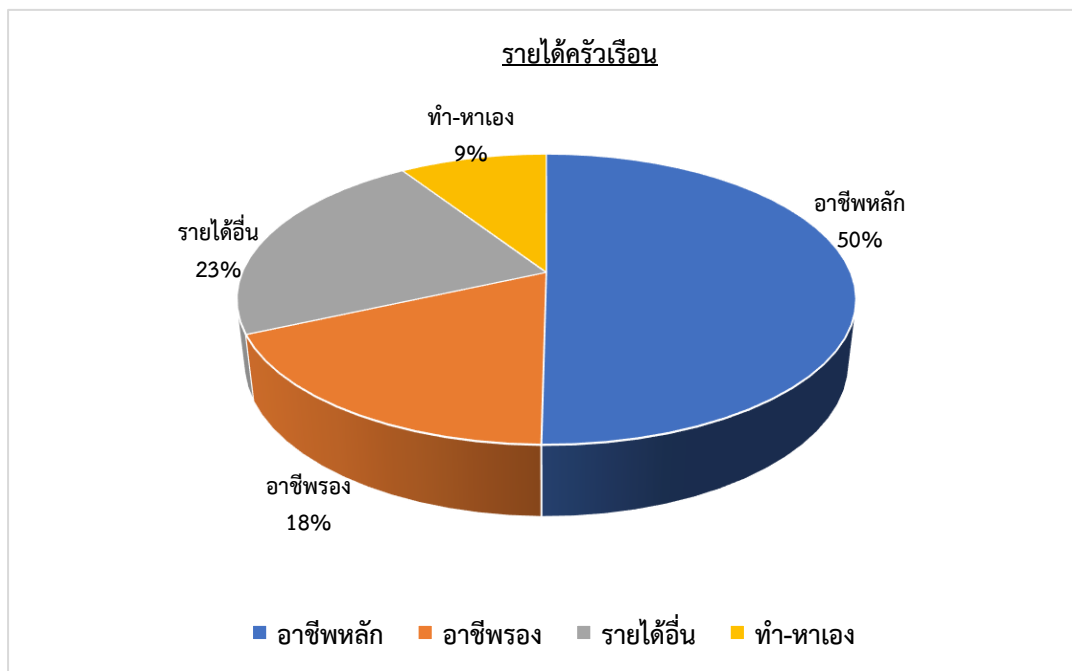
การประกอบอาชีพในตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา และปลูกไม้ยืนต้น โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,100 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา ได้แก่ งามจู้รี และสัก เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (ของกรมการพัฒนาชุมชน) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 156,927.05 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 55,293.74 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 85,521.63 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 30,133.82 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 71,405.42 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 25,159.92 บาท ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-5

รูปที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2565

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลสบปราบ	78,797.59	28,344.80	35,353.83	14,430.83	156,927.05	55,293.74	85,521.63	30,133.82
หมู่ที่ 1 หล่าย	107,362.05	33,232.53	51,331.54	8,154.82	200,080.94	82,826.52	95,994.69	39,738.45
หมู่ที่ 2 สบปราบ	87,849.78	17,821.97	17,679.37	9,098.65	132,449.78	61,151.76	66,252.47	30,588.61
หมู่ที่ 3 วังพร้าว	82,097.52	27,386.36	27,691.32	8,598.35	145,773.55	55,995.56	66,364.46	25,492.38
หมู่ที่ 4 แพะ	144,903.31	28,761.59	13,249.67	9,754.97	196,669.54	52,841.81	132,628.48	35,635.05
หมู่ที่ 5 หุ่ง	67,295.38	13,783.08	56,241.13	24,069.46	161,389.05	50,272.95	118,035.90	36,768.37
หมู่ที่ 6 วัฒนา	102,309.09	24,181.82	18,077.27	8,159.09	152,727.27	50,450.45	61,681.82	20,375.38
หมู่ที่ 7 สบเรียง	73,772.73	31,255.68	26,784.09	10,696.02	142,508.52	52,253.13	49,789.24	18,256.05
หมู่ที่ 8 หล่ายฮ้องปู้	49,068.54	32,959.55	31,051.46	21,454.49	134,534.04	44,428.68	79,040.84	26,102.54
หมู่ที่ 9 หุ่งพัฒนา	49,571.21	45,239.91	52,019.73	20,161.43	166,992.29	49,323.55	68,033.18	20,094.57
หมู่ที่ 10 ใหม่วัฒนา	86,773.33	15,866.67	22,882.67	14,013.33	139,536.00	55,371.43	63,860.00	25,341.27
หมู่ที่ 11 หุ่งเจริญ	51,868.85	54,672.13	45,254.10	20,213.11	172,008.20	53,946.02	93,020.49	29,173.52
หมู่ที่ 12 หุ่งรวงทอง	50,517.12	38,869.86	49,116.44	22,410.96	160,914.38	53,394.32	87,030.14	28,878.18
หมู่ที่ 13 หล่ายเหนือพัฒนา	80,286.45	29,935.06	27,417.53	16,545.82	154,184.86	55,128.77	95,107.97	34,005.84
หมู่ที่ 14 สบปราบใต้	89,609.50	12,967.50	51,409.00	4,445.00	158,431.00	68,584.85	101,681.00	44,017.75
หมู่ที่ 15 ฮ้องปู้สามัคคี	67,415.00	12,893.75	27,420.00	25,868.75	133,597.50	50,414.15	117,488.75	44,335.38

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตอุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย เนื้อที่ 33,826 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 53,271 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 8,886 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 25,508 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 8,365 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 6,724 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 16,341 ไร่

5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 33,481 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลสบปราบ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,133.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลสบปราบ มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำวัง หนองโทกแม่วัง หนองบัว ห้วยกอมก้อ ห้วยขุนแม่เรียง ห้วยฝาง ห้วยม่อนหินขาว ห้วยแม่กาดน้ำ ห้วยแม่ทก ห้วยแม่ทกน้อย ห้วยแม่ป่วน ห้วยแม่เรียง

ห้วยแม่ว๊ะ ห้วยแม่สาะ ห้วยแม่อิม ห้วยวียง ห้วยสมัย ห้วยสะเลียม ห้วยหลวง ห้วยแหน ห้วยอุมลอง และเหมืองสมัย

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ทก และอ่างเก็บน้ำแม่เรียง

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลสบปราบ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 12 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 28 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Hd-spd-sic1A ดินทางดงที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,366 ไร่ หรือร้อยละ 3.72 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Lp-silA ชุดดินลำปาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,160 ไร่ หรือร้อยละ 4.60 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Sai-fl-s1A ดินสันทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,996 ไร่ หรือร้อยละ 5.53 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 25 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,fl-1A ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง และเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,709 ไร่ หรือร้อยละ 3.00 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cm-lsA ชุดดินเชิงใหม่ มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,840 ไร่ หรือร้อยละ 3.14 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silA ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,791 ไร่ หรือร้อยละ 3.09 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 400 ไร่ หรือร้อยละ 0.44 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slD ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Ly-vd-slB ดินลาดหญ้าที่เป็นดินลึกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 67 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Ml-gclD ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 71 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Ml-gclE ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 271 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

- 9) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slB ชุดดินแมร์มี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,313 ไร่ หรือร้อยละ 1.45 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slC ชุดดินแมร์มี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,783 ไร่ หรือร้อยละ 1.97 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gclC ชุดดินแมร์มี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 570 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Mr-md-slC ดินแมร์มีที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 188 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gm-slB/b ดินแมร์มีที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 831 ไร่ หรือร้อยละ 0.92 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Mt-hb,md,br-clB ดินแม่แตงที่มีความอิ่มตัวเบสสูง เป็นดินลิกปานกลาง และเป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 159 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Sp-slB/d3c ชุดดินสันป่าตอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และพบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็กที่มีความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 1,316 ไร่ หรือร้อยละ 1.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Sp-fl-slB ดินสันป่าตองที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 597 ไร่ หรือร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Sp-gm,fl-slA/b ดินสันป่าตองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 1,986 ไร่ หรือร้อยละ 2.20 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Sp-gm,fl-slB/b ดินสันป่าตองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 3,694 ไร่ หรือร้อยละ 4.09 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gsIC ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,363 ไร่ หรือร้อยละ 4.82 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gsID ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,515 ไร่ หรือร้อยละ 4.99 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gsIE ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 369 ไร่ หรือร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลิกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 153 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 24) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clC ดินวังสะพุงที่เป็นดินลิกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 695 ไร่ หรือร้อยละ 0.77 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clD ดินวังสะพุงที่เป็นดินลิกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 131 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 46,037 ไร่ หรือร้อยละ 50.91 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 14,086 ไร่ หรือร้อยละ 15.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินท่ายาง (Ty) ชุดดินมวกเหล็ก (ML) ชุดดินแมร์ม (Mr) และดินแมร์มที่มีจุดประสีเทา (Mr-gm)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,fl-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	2,709	3.00
Cm-lsA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-7.0	<2	-	2,840	3.14
Hd-spd-sic1A	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	3,366	3.72
Kp-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	2,791	3.09
Lp-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-6.5	<2	-	4,160	4.60
Ly-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	400	0.44
Ly-slD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	22	0.02
Ly-vd-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	67	0.07
ML-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	71	0.08
ML-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	271	0.30
Mr-slB	2-5	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	98	0.11
Mr-slB*	2-5	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,215	1.34
Mr-slC	5-12	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,783	1.97
Mr-gclC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	570	0.63
Mr-md-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	188	0.21
Mr-gm-slB/b	2-5	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	831	0.92
Mt-hb,md,br-clB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	159	0.18
Sai-fl-s1A	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-8.0	<2	-	4,996	5.53
Sp-slB/d3c	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,316	1.46

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Sp-fl-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	289	0.32
Sp-fl-sLB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	308	0.34
Sp-gm,fl-sLA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,986	2.20
Sp-gm,fl-sLB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	3,694	4.09
Ty-gslC	5-12	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	3,148	3.48
Ty-gslC*	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	1,215	1.34
Ty-gslD	12-20	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	2,506	2.77
Ty-gslD*	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	2,009	2.22
Ty-gslE	20-35	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	277	0.31
Ty-gslE*	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	92	0.10
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	26	0.03
Ws-vd-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	153	0.17
Ws-vd-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	695	0.77
Ws-vd-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	131	0.14
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46,037	50.91
รวมทั้งหมด											90,419	100.00

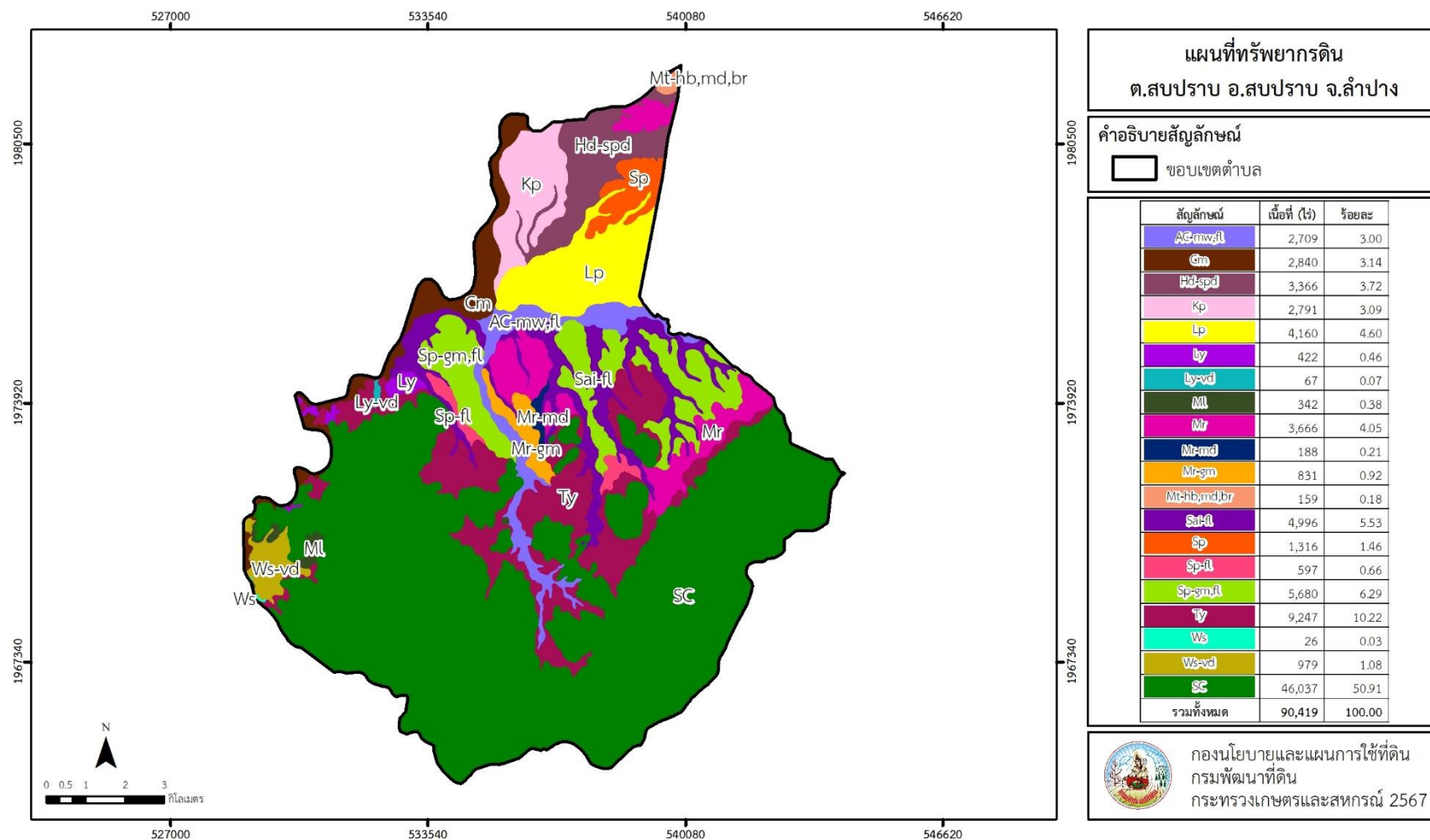
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลสบปราบ คือ

- 1) ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- 2) ดินเสื่อมคุณภาพขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) ต้นทุนการผลิตสูงจากราคาปุ๋ยเคมี
- 4) ราคาผลผลิตตกต่ำ และคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

4.1.2 ความต้องการของชุมชน และเกษตรกร ตำบลสบปราบ มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3) การประกันราคาสินค้า
- 4) ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้
- 5) แนวทางการผลิตพืชตามมาตรฐาน GAP หรือ ระบบเกษตรอินทรีย์

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) การใช้สารเคมี/ปุ๋ยเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้น
- 1.3) กำหนดนโยบายการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ
- 1.4) การพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพภาคเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง น้ำท่วม
- 2.2) แหล่งน้ำ และดินปนเปื้อนสารเคมี
- 2.3) บริหารจัดการน้ำเพียงพอ และเหมาะสมต่อความต้องการ
- 2.4) สิ่งปกคลุมดินเปลี่ยนแปลง หรือลดลง

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอช่วงฤดูแล้ง และน้ำล้นเกินความต้องการช่วงฤดูฝน
- 3.2) คุณภาพน้ำ และคุณภาพดิน ไม่สมบูรณ์
- 3.3) จัดหาแหล่งน้ำ ขุดสระเก็บน้ำ สร้างธนาคารน้ำใต้ดิน เจาะบาดาล

3.4) การสูญเสียหน้าดิน ดินเสื่อมโทรม

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) คุณภาพผลผลิตลดลง ผลผลิตเสียหายมากขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- 4.2) ผลผลิต/สินค้าเกษตร ปนเปื้อนไม่ได้มาตรฐาน ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 4.3) plugged ใช้น้ำน้อย ปรับปรุงดินเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น
- 4.4) ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง สูญเสียสิ่งมีชีวิตหน้าดิน ผลผลิตทางการเกษตรลดลง การกักเก็บน้ำสามารถทำได้น้อยลง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

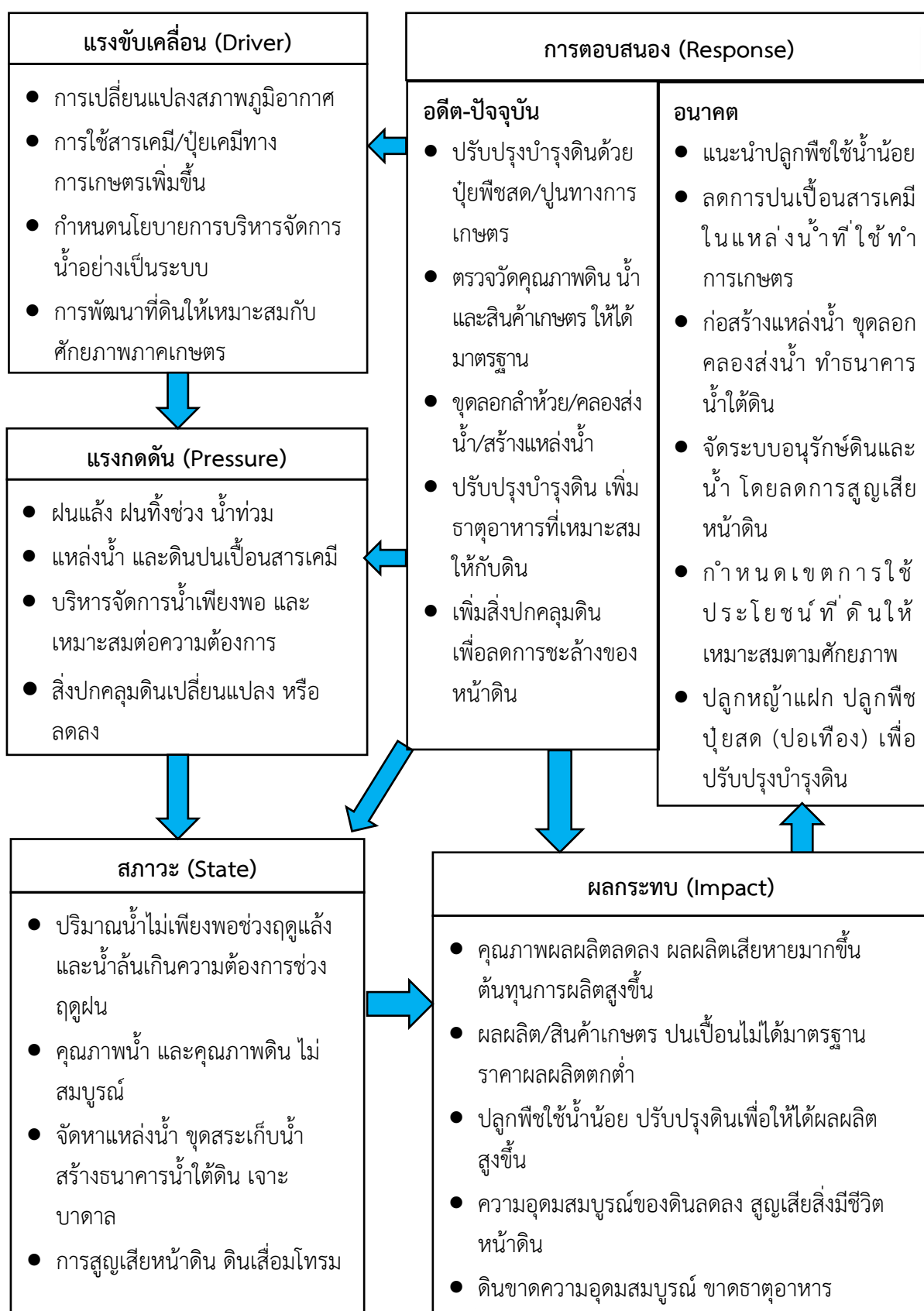
อดีต-ปัจจุบัน

- (1) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด/ปุ๋ยทางเคมี
- (2) ตรวจวัดคุณภาพดิน น้ำ และสินค้าเกษตร ให้ได้มาตรฐาน
- (3) ขุดลอกลำห้วย/คลองส่งน้ำ/สร้างแหล่งน้ำ เพิ่มเติม
- (4) ปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหารที่เหมาะสมให้กับดิน
- (5) เพิ่มสิ่งปกคลุมดิน เพื่อลดการชะล้างของหน้าดิน

อนาคต

- (1) แนะนำปลูกพืชใช้น้ำน้อย
- (2) ลดการปนเปื้อนสารเคมีในแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร
- (3) ก่อสร้างแหล่งน้ำ ขุดลอกคลองส่งน้ำ ทำธนาคารน้ำใต้ดิน
- (4) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยก่อสร้างบ่อดักตะกอนดิน ลดการสูญเสียหน้าดิน
- (5) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมตามศักยภาพ
- (6) ปลูกหญ้าแฝก ปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีระบบการผลิตพืช ดังนี้

- ข้าวนาปี วิธีการปลูกแบบนาดำ เกษตรกรจะตากกล้าประมาณ เดือนพฤษภาคม ของทุกปี การปักดำ ประมาณเดือนมิถุนายน ถึงกลางเดือนกันยายน และเก็บเกี่ยวประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงกลางเดือนธันวาคม

- พืชไร่ ปลูกโดยอาศัยน้ำฝน ได้แก่

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ช่วงการปลูก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เมษายน ของทุกปี

มันสำปะหลัง ปลูกช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน จะปลูกมากที่สุดเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม จะเก็บเกี่ยวมากที่สุดเดือนกุมภาพันธ์

- ไม้ผล เช่น ลำไย ไม้ผสม และมะม่วง เป็นส่วนมาก จะปลูกช่วงต้นฤดูฝนของทุกปี ประมาณเดือนพฤษภาคม

- ไม้ยืนต้น เช่น ไม้สัก จามจุรี และยูคาลิปตัส จะปลูกช่วงต้นฤดูฝนของทุกปี ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนของแต่ละปี (รูปที่ 4-2)

เดือน	ปี 2567-2571												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
ระบบการผลิตพืช													
นาข้าว					ข้าวนาปี								
พืชไร่					ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์								
	มันสำปะหลัง (เก็บเกี่ยว)					มันสำปะหลัง (ปลูก)							
ไม้ผล					ลำไย								
					มะม่วง								
ไม้ยืนต้น					สัก								
					จามจุรี								
					ยูคาลิปตัส								

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่กร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อผลของการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		

1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	พืชผัก
AC-mw,fl-lA	S2os	S2os	S2s
Cm-lsA	S3o	S2n	S2n
Hd-spd-siclA	S1	N	N
Kp-silA	S3o	S2n	S2n
Lp-silA	S2ns	N	N
Ly-slB	S3o	S2rn	S2rn

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

Ly-slD	N	S3e	S3e
Ly-vd-slB	S3o	S2n	S2n
ML-gclD	N	S3er	S3er
ML-gclE	N	N	N
Mr-gclC	S3ewo	S3r	S3r
Mr-gm-slB/b	S2ewron	S3r	S3r
Mr-md-slC	S3ewo	S2erns	S2erns
Mr-slB	S3o	S3r	S3r
Mr-slB	S3o	S3r	S3r
Mr-slC	S3ewo	S3r	S3r
Mt-hb,md,br-clB	S3o	S2rns	S2rns
Sai-fl-slA	S2n	N	N
Sp-fl-slB	S3o	S2ns	S2ns
Sp-fl-slB	S3o	S2n	S2n
Sp-gm,fl-slA/b	S2on	S2on	S2n
Sp-gm,fl-slB/b	S2ewons	S2ons	S2ns
Sp-slB/d3c	S3o	S2ns	S2ns
Ty-gslC	S3ewo	S3r	S3r
Ty-gslC	S3ewo	S3r	S3r
Ty-gslD	N	S3er	S3er
Ty-gslD	N	S3er	S3er

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	พืชผัก
Ty-gslE	N	N	N
Ty-gslE	N	N	N
Ws-clC	S3ewo	S2er	S2er
Ws-vd-clB	S3o	S1	S1
Ws-vd-clC	S3ewo	S2e	S2e
Ws-vd-clD	N	S3e	S3e

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้ แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมชั้นดีได้ เนื่องจากการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดิน หรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้นๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 52,766 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 58.37 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- 1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 51,007 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 56.43 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์
- 2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 150 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม
- 3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,609 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 23,028 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 25.47 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- 1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี แบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ดินมีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 9,013 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.97 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 316 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย ไม้ผสมผสาน และมะม่วง
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 5,273 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.83 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก จามจุรี ยูคาลิปตัส
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 851 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.94 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และมีข้อจำกัดด้านสมบัติของดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชหลายประการซึ่งการแก้ไขข้อจำกัดนั้นทำได้ยากหรือต้องลงทุนสูง เช่น ดินตื้น เนื้อดินเป็นทราย ดินบนพื้นที่ลาดชันสูง ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับไม่ค่อยเหมาะสมถึงไม่เหมาะสม การใช้ที่ดินจำเป็นต้องมีมาตรการสำหรับการเพิ่มผลผลิตควบคู่ไปกับการป้องกันรักษาไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

- (1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 5,367 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.93 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- (2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 152 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ไม้ผสมผสาน ลำไย
- (3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 1,971 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก จามจุรี ยูคาลิปตัส

3) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 85 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตย่อย ได้แก่

- (1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 37 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าลูซี่
- (2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 48 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ สัตว์ปีก โค กระบือ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,816 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.11 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

- (1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,527 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 140 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชน และที่อยู่อาศัย เป็นที่ตั้งเพื่อรับซื้อ ผลผลิตทางการเกษตร

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 149 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินนอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,252 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตของ ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 524 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 728 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.80 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 3,781 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.18 ของเนื้อที่ ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 6,776 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.49 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอก เขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตป่าไม้	52,766	58.37
1100	1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	51,007	56.43
1200	2) เขตป่าเสื่อมโทรม	150	0.16
1300	3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	1,609	1.78
2	เขตเกษตรกรรม	23,028	25.47
2.1	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	15,452	17.10
2221	1) เขตทำนา	9,013	9.97
2222	2) เขตปลูกไม้ผล	316	0.35
2223	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	5,273	5.83
2224	4) เขตปลูกพืชไร่	851	0.94
2.2	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	7,491	8.28

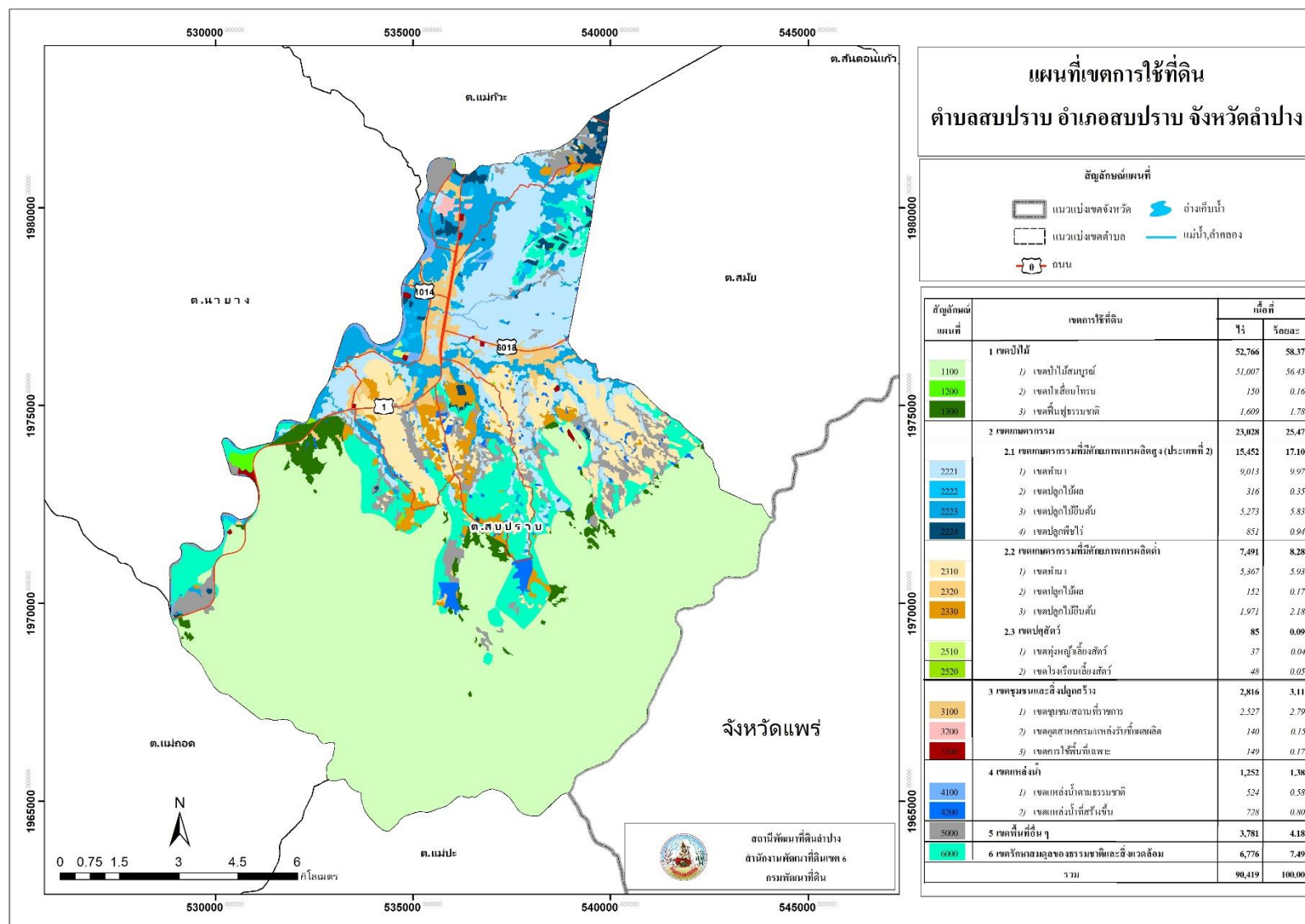
แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2310	1) เขตทำนา	5,367	5.93
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	152	0.17
2330	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,971	2.18
	2.3 เขตปศุสัตว์	85	0.09
2510	1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	37	0.04
2520	2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	48	0.05
	3 ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,816	3.11
3100	1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,527	2.79
3200	2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	140	0.15
3300	3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	149	0.17
	4 แหล่งน้ำ	1,252	1.38
4100	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	524	0.58
4200	2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	728	0.80
5000	5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	3,781	4.18
6000	6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6,776	7.49
รวม		90,419	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบล ไปเสนอต่อเทศบาลตำบลสบปราบ เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (4) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- (6) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การผลิตปุ๋ยหมัก

2) **การชะล้างพังทลายของดิน** มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) **การพัฒนาแหล่งน้ำ** มีแผน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.
- (3) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ/ธนาคารน้ำใต้ดิน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้นๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1.1) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิต และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- 1.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- 1.3) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)

1.4) สนับสนุนการก่อสร้างชลประทานขนาดกลาง/ปรับปรุงคลองส่งน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

1.5) สนับสนุนก่อสร้างทำนบกอนกรีต (ฝายน้ำล้น) (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

2.3) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินงานจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ ที่ว่าการอำเภอสบปราบ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์ความต้องการเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาในภาพรวมของตำบล สรุปลงได้ว่า มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยมีปัญหารองลงมา คือ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะหมายรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (3) ดินตื้น จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลสบปราบ ซึ่งมีเนื้อที่รวม 90,419 ไร่ นั้น พบว่า ส่วนใหญ่ระดับความลาดชันมากกว่า 35% มีพื้นที่มากถึง 46,037 ไร่ หรือร้อยละ 50.91 ของเนื้อที่ตำบล และที่ราบระดับความลาดชันระหว่าง 0-2% มีพื้นที่ 22,848 ไร่ หรือร้อยละ 25.28 ของเนื้อที่ตำบล และที่ราบระดับความลาดชันระหว่าง 2-5% มีพื้นที่ 8,530 ไร่ หรือร้อยละ 9.44 ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ การที่สภาพภูมิประเทศมีความลาดชันดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมาคือ หน้าดินที่ถูกชะล้างไหลไปทับถมตามลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนดินชั้นบนไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามศักยภาพที่ควรจะเป็น จึงพบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จะเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ส่วนปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรติดต่อกันเป็นเวลานาน ย่อมส่งผลให้สมบัติของดินมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเคมีของดิน ส่งผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง หากไม่ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูจะเกิดความเสื่อมโทรมของดินได้ในไม่ช้า หากไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเสี่ยงต่อการไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนทำการเกษตรเป็นอย่างสูง

ประเด็นปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาโดยดำเนินการ 3 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายชะลอน้ำ และลำน้ำ (2) สร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายเก็บน้ำ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำไปสู่พื้นที่ ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบัน สรุปลงได้ว่า **“ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”**

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบล ควบคู่ไปกับปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ด้วยการจัดทำโครงการ **“การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ”** โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ **1. ส่วนของต้นน้ำ** อันเป็นพื้นที่ป่าไม้ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันเชิงซ้อน ความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุด การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำประปาภูเขาและก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ **2. ส่วนของกลางน้ำ** สภาพพื้นที่ประกอบด้วยลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ความลาดชัน 5 – 35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง การจัดการพื้นที่ควรมีมาตรการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และ **3. ส่วนของปลายน้ำ** สภาพพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชันน้อยกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ

คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพรางป้องกันน้ำท่วม การชุดบ่อบาดาล การปรับปรุงที่ดินเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา เนื้อที่ 8,990 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	4,713,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	32,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,487,500
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	225,000
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	73,500
	1.5 ผลิตปุ๋ยหมัก	850,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	255,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	4,500
	1.8 ไถกลบตอซัง และผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดก๊าซเรือนกระจก	1,700,000
	1.9 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	85,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	37,045,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	515,000
	2.2 ธนาคารน้ำใต้ดิน	36,530,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างของดิน	6,200,000
	3.1 ปลูกหญ้าแฝก	1,800,000
	3.2 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ดินเสื่อมโทรม (LDN)	3,200,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
-----------------------------	----------------	----------------

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 2,214 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	727,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	19,500
	1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	1.3 ผลิตปุ๋ยหมัก	510,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	170,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	309,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	309,000
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 7,609 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	931,500
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	32,500
	1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	49,000
	1.3 ผลิตปุ๋ยหมัก	850,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	206,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	206,000
4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,781 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	2,567,500
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	19,500

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุยสด	1,487,500
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุยสดปรับปรุงบำรุงดิน	75,000
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	49,000
	1.5 ผลิตปุ๋ยหมัก	850,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	85,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	206,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	206,000
5. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,737 ไร่	1. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	3,000,000
	1.1 ปลูกหญ้าแฝก	1,800,000
	1.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	1,200,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	8,939,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	37,766,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	6,200,000
รวมเขตแหล่งน้ำ	1. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	3,000,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	54,705,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 8,990 ไร่	1) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิต และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 2,214 ไร่	1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 7,609 ไร่	1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,781 ไร่	1) การอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วลิสง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2) สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำและฝายน้ำล้น การทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย (กรมชลประทาน)
1.5 เขตเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 335 ไร่	1. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,737 ไร่	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572			
1. การปรับปรุงบำรุงดิน																

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

เขตเกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ผลิตน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่ง พด.	ลิตร	1,600	1,600	1,600	1,600	1,600	8,000	20,800	20,800	20,800	20,800	20,800	104,000	พด.
เขตทำนา/เขตพืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	20	20	20	20	20	100	595,000	595,000	595,000	595,000	595,000	2,975,000	พด.
เขตทำนา/เขตพืชไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	20,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	8	8	8	8	8	40	39,200	39,200	39,200	39,200	39,200	196,000	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.5 ผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	180	180	180	180	180	900	612,000	612,000	612,000	612,000	612,000	3,060,000	พด.
เขตทำนา/เขตไม้ผล/เขตพืชไร่	1.6 การจัดหาปูนโดโลไมท์	ตัน	60	60	60	60	60	300	102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	เป้าหมาย					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา/เขตไม้ผล/เขตพืชไร่	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	120	120	120	120	120	600	1,800	1,800	1,800	1,800	1,800	9,000	พด.
เขตทำนา	1.8 โภกกลบลดก๊าซเรือนกระจก	ไร่	1000	1000	1000	1000	1000	5,000	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พด.
เขตทำนา	1.9 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตทำนา	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	12	12	12	12	12	60	247,200	247,200	247,200	247,200	247,200	1,236,000	พด.
เขตทำนา	2.2 ธนาคารน้ำใต้ดิน	ตำบล	1	1	1	1	1	5	7,306,000	7,306,000	7,306,000	7,306,000	7,306,000	36,530,000	พด.
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
เขตทำนา/เขตแหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	1,000,000	720,000	720,000	720,000	720,000	720,000	3,600,000	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	เป้าหมาย					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตแหล่งน้ำ	3.2 ฝายชะลอน้ำ	แห่ง	2	2	2	2	2	10	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
เขตทำนา	3.3 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ดินเสื่อมโทรม	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	640,000	640,000	640,000	640,000	640,000	3,200,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

**“ องค์กรอัจฉริยะทางดิน
เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม
15 ล้านไร่ ภายในปี 2570 “**

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมู่ 4 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190
โทรศัพท์ 054 269569